
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.76

О. В. Абакуменко, к.е.н., доцент,
М. О. Омеляненко, магістр**СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК: КОНКУРЕНЦІЯ ЗА ІНВЕСТОРА**

Необхідність нарощення капіталізації фінансового ринку актуалізує підвищення ролі домогосподарств у процесах інвестування та спрямування їх заощаджень у фінансові інструменти з найбільш привабливими характеристиками доходності, ризику та надійності. Обґрунтовано, що найбільш сильні конкурентні позиції мають фінансові конгломерати або альтернативні інтеграційні угруповання, які можуть надавати більш широкий спектр послуг, ніж моно-посередники, та мають більше шансів залучити кошти домогосподарств.

Ключові слова: фінансовий ринок, конкуренція, заощадження, домогосподарства, конгломерати.

О. В. Абакуменко, к.э.н., доцент,
М. А. Омеляненко, магістр**МИРОВОЙ ФИНАНСОВЫЙ РЫНОК: КОНКУРЕНЦИЯ ЗА ИНВЕСТОРА**

Необходимость наращивания капитализации финансового рынка актуализирует повышение роли домохозяйств в процессах инвестирования и направления их сбережений в финансовые инструменты с наиболее привлекательными характеристиками доходности, риска и надежности. Обосновано, что наиболее сильные конкурентные позиции имеют финансовые конгломераты или альтернативные интеграционные объединения, которые могут предоставлять более широкий спектр услуг, чем моно-посредники, и имеют больше шансов привлечь средства домохозяйств.

Ключевые слова: финансовый рынок, конкуренция, сбережения, домохозяйства, конгломераты.

O. V. Abakumenko, candidate of economic sciences,
associate professor,
M. O. Omelianenko, master**GLOBAL FINANCIAL MARKET: COMPETITION FOR INVESTOR**

The necessity to increase the capitalization of financial mark actualizes the increase the household role in the investment process and the direction of their savings in financial instruments with the most attractive characteristics of yield, risk and reliability. It is grounded that the strongest competitive positions have financial conglomerates or alternative integration organizations that can provide a wide range of services than monomediators and stand a chance to attract funds of the households.

Keywords: financial market, competition, savings, household, conglomerates.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Актуальність теми. Успішний розвиток та зростання національної економіки будь-якої країни неможливі без відповідного фінансового забезпечення. Саме тому існує постійна потреба в мобілізації, розподілі та перерозподілі фінансових ресурсів між секторами та сферами народного господарства. Основними споживачами на ринку фінансових послуг є домогосподарства, за залучення заощаджень яких ведуть постійну «боротьбу» фінансові посередники банківського та парабанківського типу.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам розвитку світового та вітчизняного фінансового ринку присвячено наукові дослідження Л. Алексєєвої, О. Барановського, Т. Васильєвої, В. Гейця, В. Корнеєва, М. Крупки, О. Мозгового, А. Мороза, В. Міщенко, А. Пересади, І. Школьник, а також зарубіжних економістів: Ч. Вульфена, Дж. Гелбрейта, Р. Мертона, Ф. Мишкіна, Я. Міркіна, П. Кругмана, Е. Ріда, Дж. Сакса, М. Фрідмена тощо.

Метою роботи є обґрунтування підвищення ролі домогосподарств у процесах інвестування та спрямування їх заощаджень у фінансові інструменти з найбільш привабливими характеристиками доходності, ризику та надійності.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні домогосподарства володіють потужними фінансовими ресурсами, тому фінансово-кредитні установи повинні всіма можливими методами та шляхами сприяти залученню їх тимчасово вільних грошових коштів у повному обсязі. Звісно ж, між фінансовими інститутами існує конкуренція з приводу акумуляції ресурсів домогосподарств, тому для останніх необхідно запропонувати найсприятливіші умови вкладання капіталу. Постійний кругообіг капіталу за рахунок ефективного та цілеспрямованого інвестування заощаджень забезпечить конкурентоспроможність фінансової системи країни на світовому ринку та постійний приріст доходів інвесторів, що важливо для успішного розвитку національної економіки.

Динаміка чистих приватних заощаджень у США за 2005–2012 роки (рис. 1), дає можливість зробити наступні висновки:

- частка заощаджень домогосподарств у загальному обсязі заощаджень економіки США в середньому становить 50%, досягнувши максимуму у 2008 році – 77%, що загострює конкуренцію між фінансовими інститутами за потенційних клієнтів;

- фінансово-економічна криза, перші прояви якої спостерігалися у 2007 р., призвела до скорочення реальних заощаджень домогосподарств лише на 6%, у той час як заощадження бізнесу скоротилися за 2 роки кризи більш ніж у 2,5 рази. У 2008 році тимчасово вільні грошові кошти домогосподарств зросли порівняно з попереднім роком в 1,7 рази. Саме тому, особливо під час економічних циклічних коливань, необхідно стимулювати вкладення таких інвесторів, що сприятиме виходу країни з кризи;

- зростання заощаджень та скорочення можливостей для інвестування можуть бути однією з передумов погіршення стану економіки та, в кінцевому підсумку, призвести до депресії;

- переважна частка приватних внутрішніх інвестицій домогосподарств – 80–86%, навіть при зниженні обсягів інвестування у 2009 році порівняно з 2007 роком на 45%. Це пов'язано з проходженням етапу рецесії, пов'язаної з невиплатами по житловій іпотечі.

Процеси інтеграції та глобалізації фінансових ринків сприяють гострій конкурентній боротьбі між фінансовими посередниками. Та все ж окремі національні економіки мають відмінності у наданні пріоритетності спрямуванням заощаджень домогосподарств у певні сегменти фінансового ринку (табл.1, рис. 3-5).

ФІНАНСИ. БАНКІВЬСКА СПРАВА

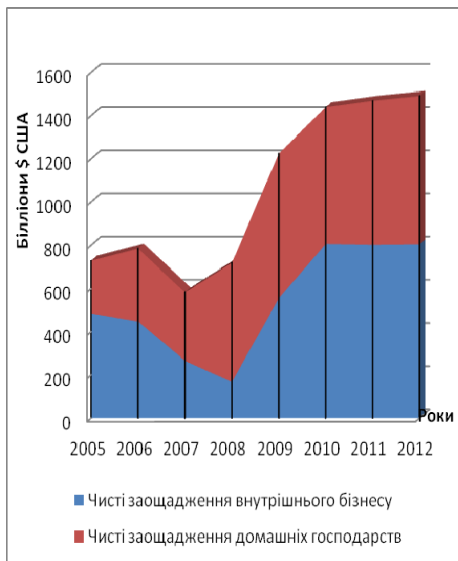

Рис. 1. Приватні заощадження США
Джерело: побудовано автором на основі [1]

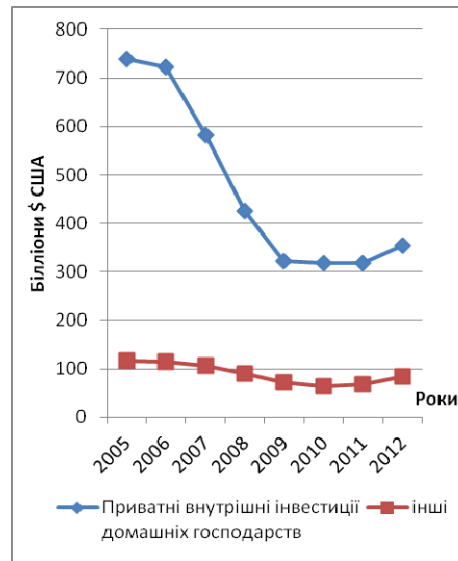

Рис. 2. Приватні внутрішні інвестиції

Це пояснюється рівнем розвитку окремих фінансових посередників та чинниками, які враховуються клієнтами.

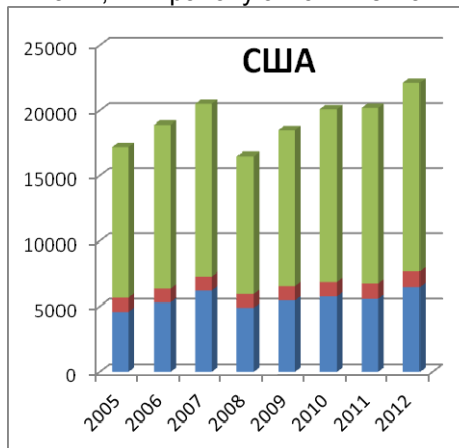

Рис. 3. Розміщення заощаджень у США

Рис. 4. Розміщення заощаджень у ФРН

Рис. 5. Розміщення заощаджень у Японії

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Таблиця 1
**Порівняльна характеристика спрямувань
 заощаджень домогосподарств***
 (млрд. дол. США)

Спрямування заощаджень	Роки														
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012							
Інвестування в цінні папери															
США	4579	5302	6216	4896	5444	5747	5562	6483							
Німеччина	644	555	640	559	578	580	549	565							
Японія	474	556	535	457	606	725	763	784							
Чиста вартість коштів домашніх господарств у резерви зі страхування життя															
США	1083	1055	1077	1050	1109	1137	1204	1186							
Німеччина	785	821	937	1004	999	1007	1061	1124							
Японія	2093	1963	1912	2127	2305	2488	2807	2941							
Чиста вартість коштів у пенсійних фондах															
США	11512	12557	13236	10568	11959	13210	13434	14444							
Німеччина	741	793	948	1063	1065	1065	1172	1202							
Японія	1662	1659	1725	2014	2178	2303	2512	2647							

* побудовано автором на основі [2], [3]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Фондова модель організації фінансового ринку США пояснює найбільший обсяг спрямування заощаджень домогосподарств у цінні папери. Значна частка заощаджень припадає на страхові компанії та пенсійні фонди.

Так, у європейських країнах та Японії до сьогодні відбувається процес активного розвитку фондів накопичувальної пенсії, окрім Німеччини та США, де вони вже є домінуючою складовою фінансового ринку.

Страхові та пенсійні резерви у всіх розвинених країнах світу перевищують портфелі активів домогосподарств. Найбільша концентрація фінансових ресурсів страхових компаній та пенсійних фондів у США та Великій Британії, де державне пенсійне забезпечення не забезпечує виплат особам пенсійного віку на достатньому рівні [4].

Банкоцентрична модель, характерна для фінансових ринків Континентальної Європи та Японії, пояснює схильність населення до банківського сегменту та надання переваги депозитним вкладом.

Кожен фінансовий посередник відрізняється специфікою своєї діяльності. Проте можна відзначити спільну ознаку – отримання прибутку від проведених операцій, що потребують фінансування. В такому випадку суб'єкти фінансового ринку конкурують з метою залучення більшого обсягу грошових коштів. Конкуренція між страховиками може призвести до заниження страхових тарифів, між банками – до зростання відсоткової ставки за депозитами та кредитами, що відлякує потенційних клієнтів. Внаслідок цього вони можуть задовольнити свої потреби на фондовому ринку тощо.

Посилення процесів фінансової інтеграції та конвергенції останнім часом пов'язано із загостренням боротьби між фінансовими посередниками на ринку за заощадження домашніх господарств.

Тому спостерігаємо тенденцію до пріоритетної зміни вектора руху від спеціалізованих до більш потужних інтегрованих фінансових інститутів. Однією з форм конвергенції є фінансові конгломерати, що надають широкий спектр фінансових послуг, приклади деяких з них наведені у табл. 2.

Їх значущість підтверджується значними розмірами активів (27–3000 млрд дол.), що підвищує їх репутацію та імідж порівняно зі спеціалізованими фінансовими посередниками.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Таблиця 2

Вибіркова характеристика фінансових конгломератів*

№	Фінансовий конгломерат	Країна походження та рік заснування	Коротка характеристика	Фінансові результати діяльності	Особливості, якими приваблюють на ринку
1	GRAWE Group	Австрія 1828 рік	Міжнародний фінансовий концерн, що включає страхові компанії, банки та агенції з нерухомості	88,8 млн. Євро (+26,5% порівняно з 2011 р.); кількість контрактів зросла на 1,9%	Безпечна та стабільна опора австрійської економіки (коефіцієнт платоспроможності 498%)
2	Citigroup	США 1812\1998 рік	Один із світових лідерів у сфері надання фінансових послуг	Зростання прибутку до оподаткування у 2012 р. на 22% - 15,9 млрд. дол.	Фінансовий конгломерат об'єднує своїми послугами більше 1000 міст, 160 країн та мільйони людей.
3	Allianz	Німеччина 1890 рік	Allianz - лідер на страховому ринку Німеччини та має сильні міжнародні позиції.	Операційний прибуток зріс на 21% - 9,5 млрд. євро, дохід - 106 млрд. євро	Послугами групи користуються близько 78 млн. споживачів у більш ніж 70-ти країн світу
4	AXA	Франція 1946 рік	Один із світових лідерів у сфері страхування життя та заощаджень, майна, послуги з управління активами.	Зниження чистого доходу на 4% - 4,2 млрд.євро через значні надзвичайні витрати. Загальний дохід зріс на 2% - 90 млрд. дол.	Присутність у 57-ми країнах світу, обслуговування 102 млн. клієнтів

* побудовано автором на основі [5] – [8]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Тим більше, об'єднання зі страховиками банківського сектору зменшує їх витрати та стимулює вкладення інвесторів. Незаперечними лідерами за кількістю функціонуючих угруповань є Велика Британія, Італія, Німеччина, Франція, Норвегія та Швеція (більше 5-ти фінансових конгломератів створені на їх теренах) (рис. 6).

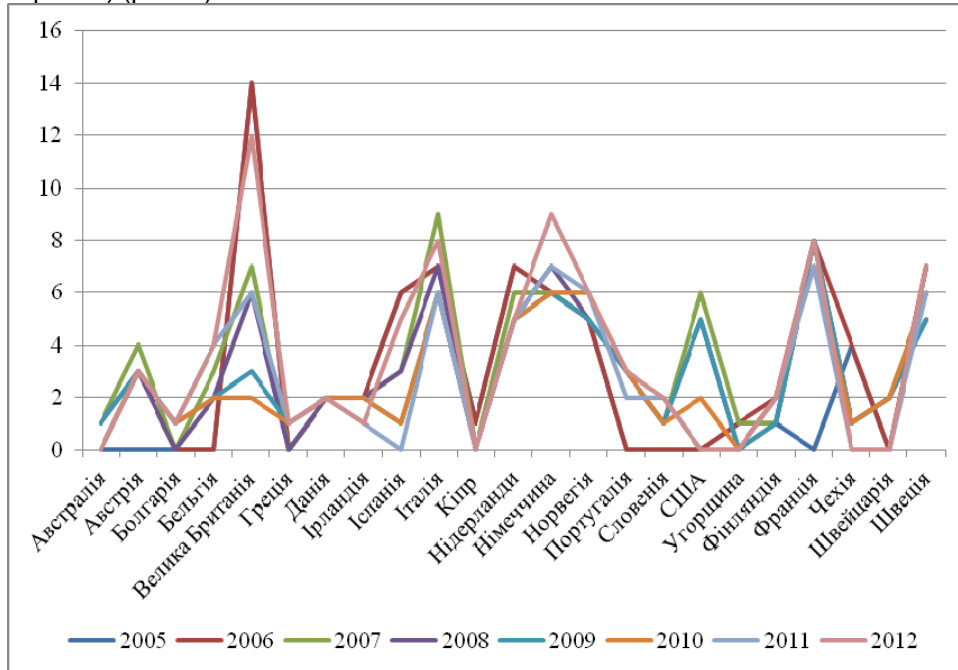

Рис. 6. Динаміка кількості фінансових конгломератів у світі

Тобто спостерігаємо сконцентрованість найбільш значущих, потужних конгломератів у розвинених країнах Європи, де виникнення нових організаційних форм залучення заощаджень домогосподарств пов'язано з високою конкуренцією між фінансовими посередниками (оскільки домогосподарства володіють значними обсягами фінансових ресурсів при наявності вибору інструментів інвестування).

Першими започаткували надання більшості фінансових послуг німецькі банки. Це сталося, коли страхова компанія «Allianz» придбала банк Dresdner Bank, таким чином сконцентрувавши збут послуг фінансового ринку [9]. Позитивними рисами при утворенні таких конгломератів є:

- можливість участі страховиків в операціях на фондових біржах через використання інтернет-мереж та інших шляхів доступу, характерних для банків;
- скорочення витрат на фінансові послуги та їх собівартості, що може призвести до зниження цін;
- вирішення проблем конкуренції за потенційних клієнтів між учасниками конгломерату;
- капітал у меншій мірі переходить на страховий ринок з банківського сектору.

Та поруч з перевагами необхідно наголосити й на недоліках таких об'єднань. На рис. 7 нами систематизовано приблизний розподіл ризиків у відсотковому співвідношенні за учасниками фінансового конгломерату залежно від специфіки діяльності кожного та впливу окремих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Найвищий рівень ризиків на ринку банківсь-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

кого капіталу пов'язаний з неповерненням кредитів клієнтами, а на ринках діяльності страховиків та інвесторів – зі змінами курсів цінних паперів на фондових біржах.

Учасники фінансового конгломерату та ризику (%)	Ризик невиконання зобов'язань клієнтами	Фондовий ризик	Ризик зміни відсоткових ставок та валютних курсів	Інші ризики (неефективний менеджмент, ризик помилок, збої, обман тощо)
Установи банківського типу	70	5	20	5
Страхові компанії	0	60	20	20
Інвестиційні фонди, компанії, ІСІ	0	70	15	15

Рис. 7. Розподіл ризиків за учасниками фінансового конгломерату

Для фінансового конгломерату в цілому характерні ризики, пов'язані з:

- конфліктними ситуаціями всередині групи щодо розподілу повноважень та відповідальності;
- неефективним розширенням мережі філій та представництв;
- ланцюговою реакцією – погіршення фінансового стану одного учасника призводить до погіршення стану іншого;
- постійним зростанням спектру наданих фінансових послуг.

Висновки. Світові інтеграційні процеси спонукають посередників до поліпшення обслуговування тимчасово вільних коштів домогосподарств в умовах гострої конкурентної боротьби між фінансовими посередниками. Поштовхом для створення об'єднань фінансових інститутів є саме конкуренція між ними за потенційних клієнтів. На даний час актуалізується необхідність винаходу нових форм інтеграції посередників на фінансовому ринку для досягнення ефекту синергізму.

Література

1. Financial Accounts of the United States. Historical Annuals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.federalreserve.gov/releases/Z1/Current/annuals/a2005-2012.pdf>
2. Households assets [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=7HA#>
3. Euro to USD Currency Exchange Rate Forecast [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forecast-chart.com/usd-euro.html>
4. Working party on Financial Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unstats.un.org/unsd/EconStatKB/Attachment540.aspx>
5. GRAWE. Archive 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.grawe.at/en/archive_2012.htm
6. CITIGROUP. Financial information [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.citigroup.com/citi/investor/qer.htm>
7. Allianz. Annual Report 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://annualreport2012.allianz.com/allianz/annual/2012/gb/English/page191.html#2>
8. The AXA Group. Profile and key figures [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.axa.com/en/group/profile-and-key-figures/net-income/>
9. Івашук Н. Л. Причини утворення та форми банківсько-страхових груп / Н. Л. Івашук, О. В. Івашук // Проблеми економіки та управління. – 2008. - №611. - С. 64-71.

Надійшла 11.07.2013